

Сборник съдебна практика

РЕШЕНИЕ НА СЪДА (втори състав)

11 ноември 2015 година *

„Преюдициално запитване — Членове 107 ДФЕС и 108 ДФЕС — Държавни помощи — Помощ, отпусната в нарушение на член 108, параграф 3 ДФЕС — Решение на юрисдикция на държава членка, установяващо действителността на договора, с който се предоставя тази помощ — Сила на пресъдено нещо — Съответстващо тълкуване — Принцип на ефективност“

По дело C-505/14

с предмет преюдициално запитване, отправено на основание член 267 ДФЕС от Landgericht Münster (Областен съд Мюнстер, Германия) с акт от 17 септември 2014 г., постъпил в Съда на 12 ноември 2014 г., в рамките на производство по дело

Klausner Holz Niedersachsen GmbH

срещу

Land Nordrhein-Westfalen,

СЪДЪТ (втори състав),

състоящ се от: R. Silva de Lapuerta, председател на първи състав, изпълняващ функцията на председател на втори състав, J. L. da Cruz Vilaça, Ал. Арабаджиев (докладчик), С. Lycourgos и J.-C. Bonichot, съдии,

генерален адвокат: P. Mengozzi,

секретар: A. Calot Escobar,

предвид изложеното в писмената фаза на производството,

като има предвид становищата, представени:

— за Klausner Holz Niedersachsen GmbH, от D. Reich, Rechtsanwalt,

— за Land Nordrhein-Westfalen, от G. Schwendinger, Rechtsanwalt,

— за Европейската комисия, от R. Sauer, T. Maxian Rusche и P.-J. Loewenthal, в качеството на представители,

предвид решението, взето след изслушване на генералния адвокат, делото да бъде разгледано без представяне на заключение,

* Език на производството: немски.

постанови настоящото

Решение

- 1 Преюдициалното запитване се отнася до тълкуването на членове 107 ДФЕС и 108 ДФЕС, както и на принципа на ефективност.
- 2 Запитването е отправено в рамките на спор между Klausner Holz Niedersachsen GmbH (наричано по-нататък „Klausner Holz“) и Land Nordrhein-Westfalen (провинция Северен Рейн Вестфалия, наричана по-нататък „Land“), във връзка с неизпълнението от Land на сключените с Klausner Holz договори за доставка на дървен материал.

Германското право

- 3 Член 322, параграф 1 от Гражданскопроцесуалния кодекс (Zivilprozessordnung, наричан по-нататък „ZPO“), озаглавен „Материална сила на пресъдено нещо“, има следното съдържание:

„Съдебните решения имат сила на пресъдено нещо само доколкото с тях се взема решение по исканията, съдържащи се в иска или в насрещния иск“.

Спорът по главното производство и преюдициалният въпрос

- 4 На 20 февруари 2007 г. групата Klausner, към която принадлежи Klausner Holz, и горската администрация на Land сключват договор за доставка на дървен материал. Съгласно този договор Land се задължава през периода 2007—2014 г. да продаде на Klausner Holz фиксирани количества дървен материал на предварително определени цени в зависимост от размера и качеството на дървения материал. Освен това Land поема задължение да не извършва други продажби на цени, по-ниски от определените в договора.
- 5 На 17 април 2007 г. Klausner Holz и Land сключват „рамков договор за продажба“, който допълва договора от 20 февруари 2007 г. (наричани по-нататък заедно „разглежданите договори“).
- 6 През първата половина на същата година Land сключва с шестима други големи купувачи на иглолистна дървесина договори за доставка на дървен материал за периоди от 2007 г. до съответно 2011 г., 2012 г. или дори в един случай — до 2014 г. Съгласно тези договори цените, уговорени за доставения от паднали дървета дървен материал за 2007 г. и 2008 г. са сходни с определените в разглежданите договори, докато цените за доставения от 2009 г. насетне суров дървен материал като цяло са по-високи от определените в разглежданите договори, ако не се взема предвид възможността за адаптиране на тези цени при определени условия и в определени граници.
- 7 През 2007 г. и 2008 г. Land извършва доставки на дървен материал на Klausner Holz, но предвидените за покупка количества дървен материал от паднали дървета не са достигнати. През 2008 г. Klausner Holz изпитва финансови затруднения, които се изразяват понякога в закъснения при плащанията. През август 2009 г. Land прекратява „рамковия договор за продажба“, допълващ договора от 20 февруари 2007 г., и от втората половина на същата година преустановява доставките на дървен материал на Klausner Holz при предвидените в разглежданите договори условия.

- 8 С установително съдебно решение от 17 февруари 2012 г. Landgericht Münster (Областен съд Мюнстер) приема за установено, че разглежданите договори запазват действието си. Това решение е потвърдено с решение от 3 декември 2012 г. на Oberlandesgericht Hamm (Върховен областен съд Хам) в качеството му на апелативна инстанция, като последното решение вече е придобило сила на пресъдено нещо.
- 9 В резултат на това Klausner Holz предявява иск срещу Land пред запитващата юрисдикция, с който претендира, на първо място, обезщетение за вреди в размер на около 54 милиона евро поради липсата на доставки на дървен материал през 2009 г., на второ място, доставката на около 1,5 милиона кубически метра елови трупи в изпълнение на разглежданите договори за периода от 2010 г. до февруари 2013 г., както и, на трето място, информация по-специално относно финансовите условия, при които петимата най-големи купувачи на иглолистен дървен материал са придобили нарязани елови трупи от Land през периода 2010—2013 г.
- 10 От своя страна Land изтъква пред запитващата юрисдикция непосоченото пред Oberlandesgericht Hamm (Върховен областен съд Хам) съображение, че правото на Съюза не допуска изпълнението на разглежданите договори, тъй като те представлявали „държавни помощи“ по смисъла на член 107, параграф 1 ДФЕС, които са били приведени в действие в нарушение на член 108, параграф 3, трето изречение ДФЕС.
- 11 През юли 2013 г. Федерална република Германия уведомява Европейската комисия за наличието на държавна помощ, за която не е направено уведомление, а именно разглежданите договори, и която според тази държава членка не е съвместима с вътрешния пазар. Освен това през октомври 2013 г. Комисията получава жалби от няколко конкуренти на Klausner Holz, съдържащи същите оплаквания за несъвместимост.
- 12 С писмо от 26 май 2014 г. запитващата юрисдикция отправя до Комисията искане за допълнителни пояснения въз основа на Известие на Комисията относно прилагането на законодателството за държавната помощ от националните съдилища (ОВ С 85, 2009 г., стр. 1). В отговор на това писмо посочената институция отбелязва, че предвид етапа на развитие на производствата, образувани в резултат на изпратената от Федерална република Германия информация и на споменатите в предходната точка на настоящото решение жалби, тя не е в състояние да представи окончателно становище по приложението на правото на Съюза в областта на държавните помощи в разглежданата хипотеза, тъй като във всички случаи това становище трябва да се запази за решението, с което приключват тези процедури.
- 13 Въз основа на анализа на различни клаузи от разглежданите договори от своя страна запитващата юрисдикция счита, че тези договори наистина представляват държавна помощ по смисъла на член 107, параграф 1 ДФЕС поради предимството, което по-специално предоставят на Klausner Holz с държавни средства, и тъй като не отговарят на теста за частния продавач. Освен това запитващата юрисдикция отбелязва, че тази помощ не попада в приложното поле на никакъв регламент за групово освобождаване и не представлява минимална помощ по смисъла на член 2 от Регламент (ЕО) № 1998/2006 на Комисията от 15 декември 2006 година за прилагане на членове [107 ДФЕС] и [108 ДФЕС] към минималната помощ (ОВ L 379, стр. 5; Специално издание на български език, 2007 г., глава 8, том 5, стр. 96).
- 14 Поради това според запитващата юрисдикция тази помощ е била приведена в действие в нарушение на член 108, параграф 3, трето изречение ДФЕС. В съответствие с практиката на Bundesgerichtshof (Федерален върховен съд) обаче частноправен договор, с който се предоставя държавна помощ в нарушение на член 108, параграф 3, трето изречение ДФЕС, трябва да се счита за нищожен.

- 15 Въпреки това запитващата юрисдикция счита, че посоченото в точка 8 от настоящото решение установително съдебно решение на Oberlandesgericht Hamm (Върховен областен съд Хам) от 3 декември 2012 г., което има сила на пресъдено нещо и в което се приема за установено, че разглежданите договори запазват действието си, е пречка да приложи последиците от нарушението на член 108, параграф 3, трето изречение ДФЕС.
- 16 При тези условия Landgericht Münster решава да спре производството и да постави на Съда следния преюдициален въпрос:

„Изисква ли правото на Съюза, и по-специално членове 107 ДФЕС и 108 ДФЕС и принципът на ефективност, в граждански спор относно изпълнението на гражданскоправен договор, с който се предоставя държавна помощ, да не бъде зачетено постановено по същото дело ползващо се със сила на пресъдено нещо гражданскоправно установително съдебно решение, с което се потвърждава, че договорът запазва действието си, без да се вземе под внимание правото в областта на държавните помощи, когато съгласно националното законодателство няма друга възможност да се избегне изпълнението на договора?“.

По преюдициалния въпрос

- 17 С преюдициалния въпрос запитващата юрисдикция иска по същество да разбере дали при обстоятелства като разглежданите в главното производство правото на Съюза допуска прилагането на разпорежда от националното право, в която е закрепен принципът за силата на пресъдено нещо, да попречи на националния съд — когато е установил, че договорите, предмет на разглеждания от него спор, представляват държавна помощ по смисъла на член 107, параграф 1 ДФЕС, приведена в действие в нарушение на член 108, параграф 3, трето изречение ДФЕС — да приложи всички правни последици от това нарушение поради наличието на влязло в сила национално съдебно решение, в което, без да се разглежда въпросът дали тези договори представляват държавна помощ, се приема за установено, че те запазват действието си.
- 18 В самото начало следва да се припомни, че съгласно установената практика на Съда член 108, параграф 3 ДФЕС въвежда превантивен контрол на проектите за нови помощи (решение *Deutsche Lufthansa*, C-284/12, EU:C:2013:755, т. 25 и цитираната съдебна практика).
- 19 Така организираният контрол цели да бъдат привеждани в действие само съвместимите помощи. За да се осъществи тази цел, изпълнението на проекта за помощ се отлага, докато съмнението относно неговата съвместимост бъде премахнато с окончателното решение на Комисията (решение *Deutsche Lufthansa*, C-284/12, EU:C:2013:755, т. 26 и цитираната съдебна практика).
- 20 Прилагането на тази система за контрол е задължение, от една страна, на Комисията, и от друга — на националните юрисдикции, като съответните им задачи взаимно се допълват, но са различни (решение *Deutsche Lufthansa*, C-284/12, EU:C:2013:755, т. 27 и цитираната съдебна практика).
- 21 Докато преценката на съвместимостта на мерките за помощ с вътрешния пазар е от изключителната компетентност на Комисията, която действа под контрола на юрисдикциите на Съюза, то до окончателното решение на Комисията националните юрисдикции следят за опазването на правата на правните субекти при евентуално нарушение от страна на държавните органи на забраната, предвидена в член 108, параграф 3 ДФЕС (решение *Deutsche Lufthansa*, C-284/12, EU:C:2013:755, т. 28 и цитираната съдебна практика).

22. Ето защо националните юрисдикции могат да бъдат сезирани със спорове, в производствата по които са длъжни да тълкуват и прилагат понятието за помощ, посочено в член 107, параграф 1 ДФЕС, по-специално с цел да определят дали дадена държавна мярка, въведена без да се държи сметка за процедурата на предварителен контрол по член 108, параграф 3 ДФЕС, следва да бъде подложена на тази процедура (вж. в този смисъл решение *Fédération nationale du commerce extérieur des produits alimentaires* и *Syndicat national des négociants et transformateurs de saumon*, C-354/90, EU:C:1991:440, т. 9 и 10 и цитираната съдебна практика).
23. Действията на националните съдилища произтичат от директния ефект, признат по отношение на установената в член 108, параграф 3, трето изречение ДФЕС забрана за привеждане в действие на проекти за помощи. В това отношение Съдът уточнява, че незабавното действие на предвидената в посочената разпоредба забрана за привеждане в действие се разпростира до всяка помощ, която е била приведена в действие, без за нея да е отправено уведомление (решение *Deutsche Lufthansa*, C-284/12, EU:C:2013:755, т. 29 и цитираната съдебна практика).
24. Ето защо националните юрисдикции трябва да гарантират на правните субекти, че при нарушение на член 108, параграф 3, трето изречение ДФЕС ще бъдат приложени всички последици в съответствие с националното право както по отношение на действителността на актовете за изпълнение, така и по отношение на възстановяването на финансовите помощи, отпуснати в нарушение на посочената разпоредба или на евентуални временни мерки (решение *Deutsche Lufthansa*, C-284/12, EU:C:2013:755, т. 30 и цитираната съдебна практика).
25. Следователно националните юрисдикции имат за задача да приемат мерки за поправяне на неправомерното привеждане в действие на дадена помощ, за да не продължава получателят да разполага свободно с нея до приемането на решението на Комисията (решение *Deutsche Lufthansa*, C-284/12, EU:C:2013:755, т. 31 и цитираната съдебна практика).
26. За тази цел, когато установят, че разглежданата мярка представлява държавна помощ по смисъла на член 107 ДФЕС, която е била приведена в действие в нарушение на член 108, параграф 3 ДФЕС, националните юрисдикции могат да решат да спрат изпълнението на разглежданата мярка и да разпоредят възстановяването на вече изплатените суми или да постановят временни мерки, за да се опазят, от една страна, интересите на заинтересованите страни, а от друга страна — полезното действие на последващото решение на Комисията (вж. по аналогия решение *Deutsche Lufthansa*, C-284/12, EU:C:2013:755, т. 43 и определение *Flughafen Lübeck*, C-27/13, EU:C:2014:240, т. 26).
27. В настоящия случай в съответствие с възложените ѝ функции националната юрисдикция е установила, че разглежданите договори съдържат държавна помощ, която е била приведена в действие в нарушение на член 108, параграф 3, трето изречение ДФЕС. Тя обаче счита, че не може да изпълни задължението си да приложи всички последици от това нарушение поради силата на пресъдено нещо на установителното решение на *Oberlandesgericht Hamm* (Върховен областен съд Хам), в което се потвърждава, че разглежданите договори запазват действието си.
28. В това отношение от представените на Съда документи следва, от една страна, че спорът, по който е постановено това решение на *Oberlandesgericht Hamm* (Върховен областен съд Хам), не засяга нито като основен въпрос, нито инцидентно, характера на държавна помощ на разглежданите договори по смисъла на член 107, параграф 1 ДФЕС, поради което, както подчертава запитващата юрисдикция, този въпрос не е разгледан от *Oberlandesgericht Hamm* (Върховен областен съд Хам), нито от *Landgericht Münster* (Областен съд Мюнстер), когато се е произнесъл като първа инстанция в рамките на същия спор.
29. От друга страна, от посочените документи следва, че единствената цел на спора, по който е постановено установителното решение на *Oberlandesgericht Hamm* (Върховен областен съд Хам), е да се постанови, че разглежданите договори запазват действието си въпреки

прекратяването им от Land. За разлика от това спорът, с който е сезирана запитващата юрисдикция, се отнася, на първо място, до плащането на обезщетение за вреди поради неизпълнение на част от тези договори, на второ място, до изпълнението на друга част от тези договори, и на трето място, до получаването на определена информация, свързана по-специално с прилаганите в сектора цени.

- 30 Признавайки, че принципът за силата на пресъдено нещо, както е уреден в националното право, има определени обективни, субективни и времеви граници и познава някои изключения, запитващата юрисдикция изтъква, че националното право се противопоставя не само на преразглеждането във втори правен спор на основанията, по които е направено окончателно произнасяне, но и не допуска да се разглеждат въпроси, които са могли да бъдат повдигнати в рамките на предишен спор; това обаче не е било направено.
- 31 В това отношение следва да се припомни, че националните юрисдикции са длъжни да тълкуват разпоредбите на националното право, доколкото е възможно, по начин, който дава възможност тези разпоредби да се прилагат така, че да допринасят за прилагането на общностното право (решение *Lucchini*, C-119/05, EU:C:2007:434, т. 60).
- 32 Несъмнено този принцип за съответстващо тълкуване на националното право има определени ограничения. Така задължението на националния съд да се позове на съдържанието на правото на Съюза, когато той тълкува или прилага релевантните норми на вътрешното право, е ограничено от общите принципи на правото и не може да служи за основа на тълкуване *contra legem* на националното право (вж. в този смисъл решения *Impact*, C-268/06, EU:C:2008:223, т. 100 и *Association de médiation sociale*, C-176/12, EU:C:2014:2, т. 39).
- 33 В главното производство запитващата юрисдикция счита, че е изправена пред подобно ограничение, като подчертава, че националното право не ѝ дава „никаква [...] възможност да се противопостави на изпълнението на [разглежданите договори]“.
- 34 В това отношение следва да се припомни, че принципът за съответстващо тълкуване изисква националните юрисдикции да използват всички свои правомощия, като вземат предвид вътрешното право в неговата цялост и като приложат признатите от последното методи за тълкуване, за да гарантират пълната ефективност на правото на Съюза и да стигнат до разрешение, което съответства на преследваната от него цел (вж. в този смисъл решение *Dominguez*, C-282/10, EU:C:2012:33, т. 27 и цитираната съдебна практика).
- 35 Ето защо на тази основа запитващата юрисдикция трябва да провери дали може да направи подобно тълкуване, като вземе предвид по-специално, от една страна, посочените в точки 28 и 29 от настоящото решение съображения (вж. по аналогия решение *Dominguez*, C-282/10, EU:C:2012:33, т. 31), и от друга страна, припомнената в точка 26 от настоящото решение практика на Съда, от която следва, че за да приложат последиците от нарушение на член 108, параграф 3, трето изречение ДФЕС, националните юрисдикции могат евентуално да постановят временни мерки. Ето защо в настоящия случай запитващата юрисдикция следва да провери дали е възможно да наложи мярка като временното спиране на изпълнението на разглежданите договори до приемане на решение от Комисията за приключване на процедурата, което би могло да позволи на тази юрисдикция да изпълни задълженията си по член 108, параграф 3, трето изречение ДФЕС, без да се произнася относно действителността на разглежданите договори.
- 36 Освен това макар запитващата юрисдикция да приема, че в настоящия случай не намират приложение изведените от германското гражданскопроцесуално право изключения от принципа за силата на пресъдено нещо, следва да се изтъкне, че съгласно член 322, параграф 1 от ЗПО съдебните решения имат материална сила на пресъдено нещо само доколкото с тях се взема решение по исканията, съдържащи се в иска или в насрещния иск. Ето защо запитващата юрисдикция следва да провери дали подобно изрично споменато в член 322 от ЗПО

ограничение не ѝ позволява да тълкува тази разпоредба в смисъл, че когато се изтъква нарушение на член 108, параграф 3, трето изречение ДФЕС, силата на пресъдено нещо обхваща само правните искания, по които юрисдикцията е взела решение и поради това не е пречка в последващ спор съдилищата да се произнесат по правни въпроси, по които няма произнасяне в това окончателно решение.

- 37 Всъщност мярка като посочената в точка 35 от настоящото решение или тълкуване на националното право като разгледаното в точка 36 от настоящото решение не биха поставили под въпрос силата на пресъдено нещо на решението на Oberlandesgericht Hamm (Върховен областен съд Хам).
- 38 Ако обаче подобна мярка или тълкуване се окажат невъзможни, следва да се припомни значението на принципа за силата на пресъдено нещо както в правния ред на Съюза, така и в националните правни системи. Действително с цел да се гарантира както стабилността на правото и на правоотношенията, така и доброто правораздаване, е важно съдебните решения, които са влезли в сила след изчерпване на възможностите или изтичане на сроковете за обжалване, да не могат повече да бъдат оспорвани (вж. решения *Fallimento Olimpiclub*, C-2/08, EU:C:2009:506, т. 22 и *Târșia*, C-69/14, EU:C:2015:662, т. 28).
- 39 Следователно правото на Съюза не задължава във всички случаи националния съд да не прилага вътрешноправните процесуални норми, от които произтича силата на пресъдено нещо на дадено решение, дори ако това би позволило да се отстрани допуснатото във въпросното решение нарушение на правото на Съюза (вж. решения *Karferer*, C-234/04, EU:C:2006:178, т. 22, *Fallimento Olimpiclub*, C-2/08, C:2009:506, т. 23, *Комисия/Словашка република*, C-507/08, EU:C:2010:802, т. 60, *Impresa Pizzarotti*, C-213/13, EU:C:2014:2067, т. 59 и *Târșia*, C-69/14, EU:C:2015:662, т. 29).
- 40 При липсата на правна уредба на Съюза в тази област редът и условията за прилагане на принципа за силата на пресъдено нещо се определят във вътрешния правен ред на държавите членки по силата на принципа за процесуалната автономия на последните. Те обаче не трябва да са по-неблагоприятни от тези, които уреждат подобни вътрешни положения (принцип на равностойност), нито да са съставени така, че да правят практически невъзможно или прекомерно трудно упражняването на правата, предоставени от правния ред на Съюза (принцип на ефективност) (вж. решения *Fallimento Olimpiclub*, C-2/08, EU:C:2009:506, т. 24 и *Impresa Pizzarotti*, C-213/13, EU:C:2014:2067, т. 54 и цитираната съдебна практика).
- 41 Що се отнася до принципа на ефективност, Съдът вече е приел, че всеки случай, в който се поставя въпросът дали национална процесуална разпоредба прави невъзможно или прекомерно трудно прилагането на правото на Съюза, трябва да се анализира, като се държи сметка за мястото на тази разпоредба в цялото производство, за развитието на това производство и за неговите особености пред различните национални инстанции. В това отношение следва, ако е необходимо, да се вземат под внимание принципите, които стоят в основата на националната правораздавателна система, като принципа на гарантиране на правото на защита, принципа на правната сигурност и правилното протичане на производството (вж. в този смисъл решения *Fallimento Olimpiclub*, C-2/08, EU:C:2009:506, т. 27 и *Târșia*, C-69/14, EU:C:2015:662, т. 36 и 37 и цитираната съдебна практика).
- 42 В това отношение следва да се изтъкне, че в резултат на тълкуване на националното право като описаното в точка 30 от настоящото решение, на решение на национална юрисдикция, в настоящото дело Oberlandesgericht Hamm (Върховен областен съд Хам) би могло да се придаде действие, което в случая би осуетило прилагането на правото на Съюза, доколкото това тълкуване би направило невъзможно изпълнението на задължението на националните юрисдикции да гарантират спазването на член 108, параграф 3, трето изречение ДФЕС.

- 43 Това е така, защото от посоченото тълкуване би следвало, че както държавните органи, така и получателите на държавна помощ биха могли да заобиколят предвидената в член 108, параграф 3, трето изречение ДФЕС забрана, като без да се позовават на правото на Съюза в областта на държавните помощи, се снабдят с установително съдебно решение, чието действие в крайна сметка би им позволило да продължават да прилагат разглежданата помощ в продължение на няколко години. Поради това в случай като разглеждания в главното производство нарушението на правото на Съюза би се повтаряло при всяка нова доставка на дървен материал, без да е възможно да бъде поправено.
- 44 Освен това подобно тълкуване на националното право може да лиши от полезно действие посочената в точка 21 от настоящото решение изключителна компетентност на Комисията да преценява съвместимостта на мерките за помощ с вътрешния пазар под контрола на юрисдикциите на Съюза. Това е така, защото ако Комисията — която междувременно е била уведомена от Федерална република Германия за мярката за помощ, каквато представляват разглежданите договори — стигне до заключението, че тя е несъвместима с вътрешния пазар, и разпреди нейното възстановяване, изпълнението на решението на Комисията би било обречено на неуспех, ако на него може да се противопостави решение на национална юрисдикция, с което се обявява, че включващите тази помощ договори „запазват действието си“.
- 45 При тези условия следва да се заключи, че национална разпоредба, която пречи на националния съд да приложи всички правни последици от нарушението на член 108, параграф 3, трето изречение ДФЕС поради наличието на ползващо се със сила на пресъдено нещо национално съдебно решение, постановено във връзка с правен спор, който няма същия предмет и не се отнася до характера на държавна помощ на разглежданите договори, следва да се разглежда като несъвместима с принципа на ефективността. Това е така, защото пречка с подобни мащаби за ефективното прилагане на правото на Съюза, и по-специално на разпоредбите относно контрола на държавните помощи, не може да бъде разумно оправдана с принципа на правна сигурност (вж. по аналогия решения *Fallimento Olimpiclub*, EU:C:2009:506, т. 31 и *Ferreira da Silva e Britto*, C-160/14, EU:C:2015:565, т. 59).
- 46 Предвид всички изложени съображения на поставения въпрос следва да се отговори, че при обстоятелства като разглежданите в главното производство правото на Съюза не допуска прилагането на разпоредба от националното право, в която е закрепен принципът за силата на пресъдено нещо, да попречи на националния съд — когато е установил, че договорите, предмет на разглеждания от него спор, представляват държавна помощ по смисъла на член 107, параграф 1 ДФЕС, приведена в действие в нарушение на член 108, параграф 3, трето изречение ДФЕС — да приложи всички правни последици от това нарушение поради наличието на влязло в сила национално съдебно решение, в което, без да се разглежда въпросът дали тези договори представляват държавна помощ, се приема, че те запазват действието си.

По съдебните разноски

- 47 С оглед на обстоятелството, че за страните по главното производство настоящото дело представлява отклонение от обичайния ход на производството пред запитващата юрисдикция, последната следва да се произнесе по съдебните разноски. Разходите, направени за представяне на становища пред Съда, различни от тези на посочените страни, не подлежат на възстановяване.

По изложените съображения Съдът (втори състав) реши:

При обстоятелства като разглежданите в главното производство правото на Съюза не допуска прилагането на разпоредба от националното право, в която е закрепен принципът за силата на пресъдено нещо, да попречи на националния съд — когато е установил, че

Договорите, предмет на разглеждания от него спор, представляват държавна помощ по смисъла на член 107, параграф 1 ДФЕС, приведена в действие в нарушение на член 108, параграф 3, трето изречение ДФЕС — да приложи всички правни последици от това нарушение поради наличието на влязло в сила национално съдебно решение, в което, без да се разглежда въпросът дали тези договори представляват държавна помощ, се приема, че те запазват действието си.

Подписи